

Sally Rooney

IZDAVAČ**buybook**

Radićeva 4, Sarajevo
Tel: + 387 33 550-495
Fax: + 387 33 550-496
redakcija@buybook.ba
www.buybook.ba

ZA IZDAVAČA

Damir Uzunović
Goran Samardžić

NASLOV IZVORNIKA

Normal People, Sally Rooney
Copyright © Sally Rooney, 2018
Copyright © za bosanski jezik Buybook, 2020.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja izdavača.

UREDNIKA

Lana Krstić

PREVOD S ENGLESKOG

Danko Ješić

LEKTURA

Sanela Topčić

KOREKTURA

Buybook

LAYOUT

Boriša Gavrilović

DIZAJN NASLOVNICE

Boris Stapić

ŠTAMPA

Dobra knjiga, Sarajevo

Sally Rooney

NORMALNI LJUDI

S engleskog preveo Danko Ješić



Sarajevo, 2020.

“To je jedna od tajni one promjene mentalne ravnoteže tako prikladno nazvane konverzijom da mnogi od nas ne vide otkrivenja ni neba ni zemlje, dok nas neka ličnost ne dotakne svojim uticajem, otvarajući nam oči.”

George Eliot, *Daniel Deronda*

JANUAR, 2011.

Marianne otvara vrata kad Connell zazvoni. Još uvijek je odjevena u školsku uniformu, ali skinula je džemper, tako da je ostala samo u bluzi i suknji, i nema cipele na nogama, samo hulahopke.

O, zdravo, kaže on.

Uđi.

Okrene se i krene predsobljem. On je prati, zatvara vrata za sobom. Malo dalje, u kuhinji, njegova majka Lorraine skida gumene rukavice. Marianne skače na pult i uzima otvorenu teglu čokoladnog krema, u kojoj je ostavila kašiku.

Marianne mi je rekla da ćeš danas dobiti probne rezultate ispita, kaže Lorraine.

Danas dobijamo engleski, kaže on. Nećemo dobiti sve istog dana. Želiš li da krenemo?

Lorraine uredno savije gumene rukavice i spusti ih ispod sudopera. Zatim počne raspuštati kosu. Connellu to izgleda kao nešto što bi mogla obaviti i u autu.

I čujem da ti dobro ide, kaže.

On je najbolji u odjeljenju, kaže Marianne.

Tako je, kaže Connell. I Marianne je prilično dobra. Možemo li ići?

Lorraine prekine razvezivati pregaču.

Nisam shvatila da smo u žurbi, kaže.

On stavi ruke u džepove i priguši iznerviran uzdah, ali priguši ga glasnim udisajem, tako da opet zvuči kao uzdah.

Samo da skoknem i izvadim rublje iz sušilice, kaže Lorraine. A onda idemo. U redu?

On ništa ne govori, samo stoji oborene glave dok Lorraine napušta sobu.

Želiš li malo ovoga?, pita Marianne.

Pružajući mu teglu čokoladnog namaza. On gurne ruke još malo dublje u džepove, kao da pokušava smjestiti čitavo tijelo u njih.

Ne, hvala, kaže.

Jesi li danas dobio rezultate testa iz francuskog?

Jučer.

Naslani se na frižider i gleda je kako liže kašiku. U školi se on i Marianne pretvaraju da ne poznaju jedno drugo. Ljudi znaju da Marianne živi u toj bijeloj vili s posebnim kolskim prilazom, a da je Connellova majka čistačica, ali niko ne zna posebnu vezu između te dvije činjenice.

Dobio sam A1, kaže on. Šta si ti dobila iz njemačkog?

A1, odgovori ona. To se ti hvališ?

Dobit ćeš šest stotina, zar ne?

Ona slegne ramenima. Ti vjerovatno hoćeš, kaže.

Pa, pametnija si od mene.

Neka te to ne muči. Pametnija sam od svih.

Marianne se sad široko osmjehne. Vježba pokazivanje otvorenog prezira prema ljudima u školi. Nema prijatelje i provodi veliki odmor sama, čitajući romane. Mnogi ljudi je stvarno mrze. Otac joj je umro kad je imala trinaest, a Connell je čuo da ona sad ima neku mentalnu bolest ili nešto slično. Istina je da je ona najpametnija osoba u školi. Užasava se kad ovako ostane nasamo s njom, ali također je uhvatio sebe kako mašta o stvarima koje bi mogao reći da je zadržati.

Nisi najbolja u razredu iz engleskog, naglasi on.

Ona obliže zube, nimalo zabrinuta.

Možda bi mi ti, Connelle, trebao davati privatne časove, kaže.

Osjeti kako mu se uši žare. Ona je vjerovatno samo brbljiva i nimalo sugestivna, ali ako je bila sugestivna, to je samo da bi ga ponizila povezivanjem sa sobom, jer ona je smatrana veoma nepoželjnom. Nosi ružne cipele debelih đonova i uopšte se ne šminka. Ljudi kažu da ne brije noge niti išta ostalo. Connell je jednom čuo da se, u školskoj menzi, umazala čokoladnim sladoledom, a onda otišla u ženski toalet, skinula bluzu i oprala je u umivaoniku. To je popularna priča o njoj, svi su je čuli. Da je željela, mogla je napraviti spektakl pozdravljajući Connella u školi. Vidimo se popodne, mogla mu je reći, pred svima. Nesumnjivo bi ga to dovelo u neprijatan položaj, što je nešto u čemu ona obično uživa. Ali nikad to nije uradila.

O čemu si danas pričao s gospođicom Neary?, pita Marianne.

O. Ni o čemu. Ne znam. Ispitima.

Marianne okreće kašiku po unutrašnjosti tegle.

Sviđaš li joj se ili tako nešto?, pita Marianne.

Connell je gleda kako pomjera kašiku. Uši mu još uvijek gore.

Zašto to kažeš?, pita.

Bože, nisi valjda u vezi s njom, ha?

Očigledno je da nisam. Misliš li da je to smiješno?

Izvini, kaže Marianne.

Djeluje usredsređeno, kao da mu, kroz oči, gleda u potiljak.

U pravu si, nije smiješno, kaže ona. Izvini.

On kimne, neko vrijeme gleda oko sebe, zarije vrh cipele u razmak između podnih pločica.

Ponekad mi se čini da se ponaša nekako neobično u mojoj blizini, kaže on. Ali ne bih to nikom priznao.

Čak i tokom časa očijuka s tobom.

Stvarno tako misliš?

Marianne kimne potvrdno. On protrlja vrat. Gospođica Neary predaje ekonomiju. Njegova navodna osjećanja prema njoj česta su tema u školi. Neki ljudi čak govore kako ju je pokušao dodati kao prijateljicu na Facebooku, što nije i nikad neće uraditi. Ustvari, on ništa ne radi niti joj se obraća, samo šutke sjedi dok ona radi i govori stvari. Ponekad ga zadrži poslije časa da razgovaraju o

njegovoj budućnosti, a jednom mu je čak vezala čvor na školskoj kravati. Ne smije pričati ljudima o tome kako se ona ponaša u njegovom društvu, jer bi mislili da je hvalisavac. U razredu se osjeća tako posramljeno i iznervirano da bi se usredsredio na predavanje, samo sjedi i zuri u udžbenik dok mu se slike ne zamagle.

Ljudi mi uvijek govore kako mi se ona sviđa ili tako nešto, kaže. Ali ne sviđa mi se, nimalo. Mislim, ne misliš valjda da padam na to što ona radi, zar ne?

Ne, koliko sam vidjela.

Nesvjesno obriše dlanove o školsku košulju. Svi su toliko uvjereni da mu se gospođica Neary sviđa da počinje sumnjati u svoje osjećaje u vezi s tim. Šta ako, na nekom nadsvjesnom ili podsvjesnom nivou, on stvarno žudi za njom? Čak ne zna ni kako bi žudnja trebala izgledati. Svaki put kad se u stvarnom životu poseksao, bio je pod tolikim stresom da je doživljavao sve kao veliku neprijatnost, zbog čega je posumnjao kako nešto nije u redu s njim, kako ne može biti intiman sa ženama, kako je nekako zaostao u razvoju. Poslije leži i misli: toliko mi je bilo grozno da mi je muka. Da li je to tako? Da li je gađenje koje osjeća kad se gospođica Neary nagne preko njegove klupe njegov način doživljavanja seksualnog uzbuđenja? Kako to da zna?

Mogla bih otići kod gospodina Lyonsa ako želiš, kaže Marianne. Neću te spominjati, samo ću kazati da sam to primijetila.

Zaboga, ne. Nipošto. Ne pričaj nikom ništa, važi?

Dobro, važi.

Gleda je kao da provjerava je li ozbiljna, a onda kimne.

Nisi ti kriv što se ona ponaša tako pred tobom, kaže Marianne. Nisi nigdje pogriješio.

On tiho progovori: Zašto onda svi misle da mi se ona sviđa?

Možda jer često crveniš kad ti se ona obrati. Ali, znaš, ti crveniš zbog svega, naprosto imaš takav ten.

Nasmije se kratko i neveselo. Hvala ti, kaže.

Pa, imaš.

A-ha, svjestan sam toga.

I sad crveniš, kaže Marianne.

Zatvori oči, upre jezikom u gornje nepce. Čuje Mariannin smijeh.

Zašto si tako gruba prema ljudima?, pita.

Nisam gruba. Baš me briga što crveniš, neću nikom reći.

Samo zato što ne govoriš to drugim ljudima, ne znači da možeš reći šta ti je volja.

Dobro, kaže. Izvini.

Okrene se i pogleda kroz prozor, u dvorište. To dvorište više izgleda kao "park". U njemu se nalazi teniski teren i velika kamena statua u obliku žene. Gleda u "park" i primakne lice hladnom dahu stakla. Kad ljudi pričaju tu priču o Marianne koja pere bluzu u umivaoniku, ponašaju se kao da je to samo smiješno, ali Connell misli da je prava svrha nešto drugo. Marianne nikad nije bila ni s kim iz škole, niko je nije vidio nagu, niko ne zna voli li momke ili djevojke, neće nikom da prizna. Ljudi je mrze zbog toga, a Connell misli da pričaju tu priču, jer su imali priliku da zavire u nešto zabranjeno.

Ne želim se svađati s tobom, kaže ona.

Ne svađamo se.

Znam da me vjerovatno mrziš, ali ti si jedina osoba koja razgovara sa mnom.

Nikad nisam rekao da te mrzim.

To joj privuče pažnju, i ona podigne pogled. Zbunjen, nastavi da skreće pogled s nje, ali krajičkom oka je još uvijek vidi kako ga posmatra. Kad razgovara s Marianne, ima osjećaj da među njima vlada krajnja povjerljivost. Može joj reći sve o sebi, čak i uvrnute stvari, a ona ih nikad ne bi ponovila, uvjeren je u to. Biti nasamo s njom izgleda kao izaći kroz vrata normalnog života i onda ih zatvoriti za sobom. Ne boji je se, ona je prilično ležerna osoba, ali boji se da bude s njom, zbog svoga zbunjujućeg ponašanja, izgovaranja stvari koja obično ne govori.

Prije nekoliko sedmica čekao je Lorraine u predvorju, a Marianne je sišla u bademantilu. To je bio običan bijeli bademantil,

vezan na uobičajen način. Kosa joj je bila mokra, a lice joj je blistalo kao da ga je upravo bila namazala kremom. Kad je vidjela Connella, oklijevala je na stepeništu i kazala: Izvini, nisam znala da si ovdje. Možda je djelovala zbunjeno, ali nije bila ljuta niti išta slično. Zatim se vratila u svoju sobu. Nakon što je otišla, stajao je u predvorju i čekao. Znao je da se ona vjerovatno oblači u svojoj sobi, i u kakvoj god se odjeći pojavi kad bude sišla, bit će to odjeća koju je odabrala nakon što ga je vidjela u predvorju. Uglavnom, Lorraine je bila spremna za polazak prije nego što se Marianne ponovo pojavila, tako da nikad nije saznao šta je obukla. Mada ga to nije pretjerano ni zanimalo. Sigurno nije namjeravao u školi pričati o tome, kako ju je vidio u bademantilu, niti da je izgledala zbunjeno – to se nikog nije ticalo.

Pa, sviđaš mi se, kaže Marianne.

Nekoliko trenutaka joj nije odgovorio, a snaga povjerljivosti među njima bila je veoma jaka, i osjećao je gotovo fizički pritisak na licu i tijelu. Zatim se Lorraine vratila u kuhinju, vezujući šal oko vrata. Tiho je pokucala na vrata, iako su već bila otvorena.

Spreman?, pita.

A-ha, odgovara Connell.

Hvala na svemu, Lorraine, kaže Marianne. Vidimo se sljedeće sedmice.

Connell je već bio na vratima kuhinje kad mu je majka rekla: Znaš se pozdraviti, zar ne? Okrene se da pogleda preko ramena, ali shvati da ne može pogledati Marianne u oči, i zato se obrati podu. Da, zdravo, kaže. Ne čeka odgovor.

U autu, majka stavi sigurnosni pojas i odmahne glavom. Mogao bi biti malo ljubazniji prema njoj, kaže. Nije joj lako u školi.

On stavi ključ u kontakt-bravu, pogleda u retrovizor. Ljubazan sam prema njoj, kaže.

Ona je, ustvari, veoma osjetljiva osoba, kaže Lorraine.

Možemo li razgovarati o nečem drugom?

Lorraine se namršti. On gleda kroz vjetrobransko staklo i pretvara se da to ne primjećuje.

Tri sedmice kasnije

(FEBRUAR, 2011.)

Sjedi za stolom za šminkanje i gleda svoje lice u ogledalu. Njenom licu nedostaju oštri obrisi obraza i donje vilice. To je lice kao neka tehnološka naprava, a oči su joj kao dva pokazivača koja trepću. Ili podsjeća na odraz mjeseca na nečemu, drhtav i nakrivljen. Izražava sve odjednom, što je isto kao da ne izražava ništa. Šminkanje za ovu priliku bilo bi, zaključni, sramotno. Ne skidajući pogled sa sebe, umoči prst u posudicu bezbojnog sjaja za usne i nanese ga.

U prizemlju, kad skine kaput s čiviluka, njen brat Alan izađe iz dnevne sobe.

Gdje ćeš?, pita.

Napolje.

Gdje tačno?

Uvuče ruku u rukav kaputa i namjesti kragnu. Sad je hvata nervoza i nada se da njena šutnja prenosi više drskost nego nesigurnost.

U šetnju, kaže.

Alan stane ispred vrata.

Pa, znam da ne ideš da se nađeš s prijateljima, kaže. Jer nemaš prijatelje, zar ne?

Ne, nemam.

Sad se smiješi, blagim osmijehom, nadajući se da će ga taj izraz pokornosti smiriti i da će se pomjeriti od vrata. Umjesto toga, on kaže: Zašto to radiš?

Šta?, pita ona.

Smiješiš se tako čudno.

Oponaša njen izraz lica, iskrivljen u ružan širok osmijeh, ogo-
ljenih zuba. Iako se smiješi, zbog siline i pretjeranosti oponašanja
izgleda ljutito.

Jesi li sretna što nemaš prijatelje?

Nisam.

Još uvijek se smiješeći, napravi dva mala koraka unatrag, a
onda se okrene i pođe prema kuhinji, gdje se nalaze vrata koja
vode u dvorište. Alan hoda za njom. Uhvati je za nadlakticu i po-
vuče je od vrata. Osjeća kako joj se vilica steže. Prstima joj stiže
mišicu kroz kaput.

Ako se budeš žalila mami, kaže Alan.

Neću, kaže Marianne, neću. Samo idem da prošetam. Hvala ti.

Pusti je i ona izađe kroz stražnja vrata, zatvarajući ih za so-
bom. Vazduh napolju je veoma hladan i zubi joj počnu cvokota-
ti. Obiđe kuću i kolskim prilazom ode do ulice. Ruka je boli na
mjestu gdje ju je bio stisnuo. Vadi telefon iz džepa i piše poruku,
stalno pritišće pogrešne tipke, briše i ponovo piše. Konačno je
pošalje: Krenula sam. Prije nego što vrati telefon u džep, primi
odgovor: super vidimo se uskoro.

Na kraju posljednjeg polugodišta, školski fudbalski tim stigao je
do finala nekog takmičenja i svi su izašli s tri posljednja časa da
bi ih gledali. Marianne ih nikad ranije nije vidjela kako igraju.
Nije je zanimao sport i strepila je od časova tjelesnog. U autobusu
kojim su ih odvezli na utakmicu, samo je slušala muziku preko
slušalice, niko joj se nije obraćao. Kroz prozor je vidjela: crna go-
veda, zelene livade, bijele kuće sa smeđim crepovima. Fudbaleri
su bili zajedno na vrhu autobusa, pili vodu i bodrili jedan drugog
udarajući se po leđima. Marianne je imala osjećaj da se njen pra-
vi život odvija negdje veoma daleko odavde, bez nje i nije znala
hoće li ga ikad pronaći i postati dio njega. Često se tako osjećala
i u školi, ali to nije bilo praćeno nikakvim određenim prizorima

kako bi taj pravi život mogao izgledati. Samo je znala da kad je dnom počne, više neće morati da ga zamišlja.

Kiša nije padala tokom utakmice. Dovedeni su ovdje da stoje kraj terena i navijaju. Marianne je bila blizu gola, s Karen i drugim djevojkama. Svi osim Marianne izgleda da su znali školske pjesme napamet, i stihove koje nikad ranije nije čula. Na poluvremenu je još uvijek bilo nula-nula, a gospođica Keaney je dijelila sokove i energetske čokoladice. U drugom poluvremenu su promijenili strane, i njena škola napadala je na go kraj kojeg je Marianne stajala. Connell Waldron je bio centarfor. Vidjela ga je kako stoji u fudbalskoj opremi, blistavobijelom šorcju, školskom dresu s brojem devet na leđima. Imao je veoma dobro držanje, bolje nego drugi igrači. Njegova figura nalikovala je nekoj dugoj, otmjenoj liniji povučenoj četkicom. Kad je lopta išla prema njihovom dijelu terena, trčao je naokolo i možda podizao jednu ruku, a onda bi se ponovo umirio. Bilo je prijatno gledati ga, i nije mislila da on zna ili mari gdje ona stoji. Jednog dana nakon škole može mu reći da ga je gledala, i on će joj se nasmijati i nazvati je uvrnutom.

U sedamdesetoj minuti, Aidan Kennedy je poveo loptu lijevom stranom terena i centrirao Connellu, koji je šutnuo iz ugla šesnaesterca, preko glava odbrambenih igrača, i poslao loptu u mrežu. Svi su vrisnuli, čak i Marianne, a Karen je obuhvatila Marianne oko struka i stisla je. Radovale su se zajedno, imale su nešto čarobno što je rastvorilo uobičajene društvene odnose koji su vladali među njima. Gospođica Keaney je zviždala i trupkala nogama. Na terenu su se Connell i Aidan zagrlili kao braća koja se odavno nisu vidjela. Connell je bio tako lijep. Marianne je shvatila koliko mnogo bi željela vidjeti ga kako se seksa s nekim; to ne mora biti ona, može biti bilo ko. Bilo bi predivno samo ga posmatrati. Znala je da je zbog takvih misli bila drugačija od ostalih u školi, i čudnija.

Mariannini školski drugovi su naizgled voljeli školu i smatrali to normalnim. Oblačiti istu uniformu svakog dana, sve vrijeme

se prilagođavati samovoljnim pravilima, biti nadgledan i kažnjava- van zbog lošeg ponašanja, to im je bilo normalno. Nisu gledali školu kao ugnjetavačko okruženje. Marianne se prošle godine posvađala s profesorom historije, gospodinom Kerriganom, jer ju je uhvatio kako gleda kroz prozor tokom časa, a niko od drugo- va nije stao na njenu stranu. Izgledalo joj je tako očigledno ludo da svakog jutra oblači neki kostim i čitavog dana hoda po nekoj velikoj zgradi, a ne smije pomjeriti pogled tamo gdje želi, jer su čak i pokreti njenih očiju potpadali pod školska pravila. Ne učite ako gledate kroz prozor i sanjarite, rekao je gospodin Kerrigan. Marianne, koja se dotad već bila iznervirala, odbrusila mu je: Ne zavaravajte se, nemam šta da naučim od vas.

Connell je nedavno rekao da se sjeća tog događaja, i kako je tad mislio da je ona bila gruba prema gospodinu Kerriganu, koji je bio jedan od razumnijih nastavnika. Ali razumijem te, dodao je Connell. O tome kako se osjećaš pomalo zatočeno u školi, shva- tam to. Trebao ti je dozvoliti da gledaš kroz prozor, shvatam to. Nisi radila ništa loše.

Nakon tog razgovora u kuhinji, kad mu je rekla da joj se sviđa, Connell je počeo češće dolaziti u njenu kuću. Stigao bi ranije da pokupi svoju majku nakon posla i ostao bi u dnevnoj sobi, ne govoreći mnogo, ili bi stajao kraj kamina, s rukama u džepovima. Malo su razgovarali, ili je ona pričala a on kimao. Rekao joj je kako bi trebala pročitati *Komunistički manifest*, mislio je da bi joj se svidio, i ponudio se da joj zapiše naslov, kako ga ne bi zabora- vila. Čula sam za *Komunistički manifest*, rekla je. Slegnuo je rame- nima, dobro. Trenutak kasnije je dodao, smiješeći se: Pokušavaš se ponašati superiorno, ali kao, nisi to ni pročitala. Tad se morala nasmijati, a on se nasmijao zbog nje. Nisu mogli da gledaju jedno drugo dok su se smijali, morali su da gledaju u uglove sobe, ili svoja stopala.

Connell kao da je razumio šta je ona mislila o školi; rekao je kako voli čuti njeno mišljenje. Dovoljno si ih čuo u školi, kazala je. Bez uvijanja je odgovorio: Ponašaš se drugačije u školi, ti nisi

stvarno takva. Izgleda da je mislio kako Marianne ima pristup raznim likovima, među kojima se kreće s lakoćom. To ju je iznenadilo, jer se obično osjećala zarobljenom u jednoj ličnosti, koja je uvijek bila ista, bez obzira šta ona radila ili govorila. Ranije je pokušala da bude drugačija, kao neka vrsta eksperimenta, ali nije upalilo. Ako se drugačije ponašala s Connellom, ta razlika se nije događala u njoj, u njenoj ličnosti, nego među njima, u toj dinamici. Ponekad ga je nasmijavala, ali obično je bio šutljiv, nedokučiv, i nakon što bi otišao, osjećala se opijeno, nervozno, istovremeno i puna energije i bezvoljna.

Krenuo je za njom do radne sobe kad je prošle sedmice tražila primjerak knjige *Vatra sljedeći put*, kako bi mu je pozajmila. Stajao je tamo i gledao police s knjigama, raskopčanog gornjeg dugmeta na košulji i olabavljene školske kravate. Pronašla je tu knjigu i dodala mu je, a on je sjeo kraj prozora i gledao zadnju koranicu. Sjela je kraj njega i pitala ga znaju li njegovi prijatelji Eric i Rob da on voli toliko da čita.

Ne bi ih to zanimalo, rekao je.

Misliš, ne zanimaju se za svijet oko sebe.

Connell se blago namrštio, kao uvijek kad je kritikovala njegove prijatelje. To nije isto, rekao je. Njih zanimaju druge stvari. Ne mislim da bi čitali knjige o rasizmu i takvim stvarima.

Da, suviše su zauzeti hvalisanjem s kim su se seksali, rekla je.

Zastao je na tren, kao da mu je ta primjedba zasmetala, ali nije znao kako da odgovori. A-ha, pomalo su takvi, rekao je. Ne branim ih, znam da znaju biti dosadni.

Zar ti to ne smeta?

Ponovo je zastao. Uglavnom ne, odgovorio je. Ponekad rade neke neukusne stvari i to mi očigledno smeta. Ali na kraju, prijatelji su mi, znaš. Ti to posmatraš drugačije.

Pogledala ga je, ali on je gledao hrbat knjige.

Zašto je to drugačije?, pitala je.

Slegnuo je ramenima, savijajući korice knjige tamo-amo. Osjećala se frustrirano. Lice i dlanovi bili su joj vrela. Nastavio je

gledati knjigu mada je dotad već sigurno bio pročitao sav tekst na zadnjoj korici. Navikla se na prisustvo njegovog tijela na neki mikroskopski način, kao da je samo njegovo disanje dovoljno da se ona razboli.

Znaš kad si mi onog dana rekla da ti se sviđam, rekao je. Rekla si to u kuhinji, kad smo razgovarali o školi.

A-ha.

Jesi li mislila kao prijatelj ili kako?

Zurila je u svoje krilo. Bila je odjevena u samtanu suknju i na svjetlu s prozora vidjela je na njoj trunčice.

Ne, ne samo kao prijatelj, rekla je.

O, dobro. Zanimalo me je.

Sjedio je tamo, kimao.

Malo sam zbunjen u vezi sa svojim osjećanjima, dodao je. Mislim da bi u školi bilo neprijatno ako bi se dogodilo nešto između nas.

Niko ne bi morao znati.

Pogledao ju je, direktno, potpuno usredsređeno. Znala je da će je poljubiti, i uradio je to. Usne su mu bile meke. Malo je pomjerio jezik po njenim ustima. Onda je sve bilo gotovo i povukao se. Kao da se sjetio da drži knjigu i ponovo je počeo da je gleda.

To je bilo lijepo, rekla je.

Kimnuo je, progutao pljuvačku, pogledao još jednom u knjigu. Ponašao se tako stidljivo, kao da je bilo nevaspitano čak i pomisliti na poljubac, da je Marianne morala da se nasmije. Tad je izgledao zbunjeno.

Dobro, rekao je. Šta je smiješno?

Ništa.

Ponašao si se kao da nikad prije nisi poljubila nikog.

Pa, i nisam, odgovorila je.

Stavio je ruku preko lica. Ponovo se nasmijala, nije se mogla zaustaviti, a onda se i on nasmijao. Uši su mu bile veoma crvene i tresao je glavom. Nekoliko trenutaka kasnije je ustao, držeći knjigu u ruci.

Ne pričaj nikom u školi o ovome, važi?, rekao je.

Kao da bih ja pričala s nekim u školi.

Napustio je sobu. Polako je ustala sa stolice, sjela na pod, pružila noge preda se kao kakva krpena lutka. Dok je sjedila tako, osjećala je kao da je Connell dolazio u njenu kuću samo da je testira i ona je sad prošla taj test, i taj poljubac je govorio: Prošla si test. Sjetila se njegovog smijeha kad mu je rekla da je niko nije poljubio dosad. Neko drugi bi se surovo nasmijao, ali ne i on. Smijali su se zajedno, zajedničkoj situaciji u kojoj su se našli, mada Marianne nije znala kako da opiše tu situaciju niti šta je tačno tu bilo smiješno.

Sutra ujutro, prije časa njemačkog, sjedila je i gledala svoje školske drugove kako gurkaju jedni druge, vrište i kikoću se. Kad je čas počeo, pažljivo su slušali audiotraku neke Njemice koja je govorila o nekoj propuštenoj zabavi. *Es tut mir sehr leid*. Tokom popodneva počeo je padati snijeg, krupne sive pahulje koje su lepršale kraj prozora i topile se na šljunku. Sve je izgledalo i djelovalo čulno: ustajao miris učionice, malo zvono koje se oglašavalo između časova, tamno, ozbiljno drveće koje je, poput prikaza, stajalo kraj košarkaškog terena. Spora kolotečina prepisivanja bilješki raznobojnim olovkama na novim listovima plavo-bijelog papira s linijama. Connell, kao i obično, nije razgovarao s Marianne u školi, niti ju je gledao. Posmatrala ga je, s druge strane učionice, dok piše konjugaciju glagola, i žvače vrh olovke. S druge strane menze, za vrijeme ručka, dok se smije s prijateljima. Njihova tajna prijatno joj je opterećivala tijelo, pritiskala joj karlicu dok je hodala.

Nije ga vidjela poslije škole ni tog ni sljedećeg dana. U četvrtak uvečer, njegova majka je ponovo radila i on je stigao ranije da je poveze. Marianne je morala da otvori vrata jer nije bilo nikog drugog kod kuće. Umjesto školske uniforme sad je bio odjeven u crne farmerice i majicu. Kad ga je vidjela, poželjela je da pobjegne i sakrije lice. Lorraine je u kuhinji, rekla je. Zatim se okrenula, otišla na sprat u svoju sobu i zatvorila vrata. Legla je na krevet i

zarila lice u jastuk. Ko je, uostalom, bio taj Connell? Osjećala se kao da ga intimno poznaje, ali nije znala kakav je razlog imala za to. Samo zato što ju je poljubio jednom, bez objašnjenja, a onda je upozorio da nikom ne priča o tome? Malo kasnije je neko pokucao na vrata njene spavaće sobe i onda je sjela. Uđi, rekla je. Otvorio je vrata i, gledajući je upitno, kao da provjerava je li ovdje rado viđen, ušao i zatvorio vrata za sobom.

Jesi li ljuta na mene?, pitao je.

Nisam. Zašto bih bila?

Slegnuo je ramenima. Polako je prišao krevetu i sjeo. Ona je sjedila prekrštenih nogu, ruke je držala na gležnjevima. Sjedili su tako šutke nekoliko trenutaka. Zatim je legao kraj nje. Dodirnuo ju je po nozi i ona se spustila na jastuk. Hrabro ga je pitala hoće li je ponovo poljubiti. Rekao je: A šta ti misliš? To joj je zazvučalo vrlo zagonetno i prefinjeno. Ipak je počeo da je ljubi. Rekla mu je da je to lijepo, a on nije ništa rekao. Osjećala je da bi uradila sve da mu se sviđi. Zavukao joj je ruku ispod školske bluze. Šapnula mu je na uho: Da se svučemo? Gurnuo joj je ruku u grudnjak. Nipošto, kazao je. Ovo je ionako glupo, Lorraine je dolje. Stalno je zvao majku po imenu. Marianne je rekla: Nikad ne dolazi ovdje. Odmahnuo je glavom i kazao: Ne, trebamo prekinuti. Sjeo je i pogledao ju je.

Bio si u iskušenju, rekla je.

Ne stvarno.

Dovela sam te u iskušenje.

Odmahnuo je glavom i nasmiješio se. Baš si čudna, rekao je.

Sad ona stoji na prilazu ispred njegove kuće, gdje mu je parkiran automobil. Poslao joj je tu adresu u poruci, broj 33: kuća s hrapavom fasadom, mrežastim zavjesama, malim betoniranim dvorištem. Vidi upaljeno svjetlo na jednom prozoru na spratu. Bilo je teško povjerovati da on stvarno živi ovdje, u kući u kojoj nikad nije bila niti je čak vidjela ranije. Odjevena je u crni džemper, sivu suknju, jeftino crno donje rublje. Noge su joj uredno obrijane,

pazusi glatki i bijeli od dezodoransa, a nos joj malo curi. Zvoni na vrata i čuje njegove korake kako silaze niz stepenice. On otvori vrata. Prije nego je pusti unutra, pogleda preko njenog ramena, kako bi se uvjerio da je niko nije primijetio.